

SAITOS LAJOS

„Felmutatni a maradék humánusot”

JEGYZETEK, BEKEZDÉSEK HORVÁTH LAJOS

ÚJ KÖNYVÉRŐL

Először a könyv küllemével kell megbarátkoznia a recenzensnek és az olvasónak egyaránt. Ami szinte sugallja, nem mindennapi kiadványt tart kezében az ember, s feltételez egy, az írónál már megszokott színes, de gondolatilag mégis elmélyült munkát. Ha jól számolom, Horváth Lajosnak ez a tizedik kötete. Ami azért zavaró, mert a szerző, sajnos, már nincsen közöttünk; fentről figyel hamiskás mosolyával szájszögletében bennünket. Így lett ez a mű posztumusz kötet. Erre a munkájára nyerte el a Lánosz Kornél – Szekfű Gyula-ösztöndíjat, mert színopszisa tetszett a kuratóriumnak, és készült megírására, mint megannyiszor, teljes fegyverzetben.

Hogyan is fogalmazta meg annak idején hitvallását Horváth Lajos: „Az irodalom nem ’díszlet’ számomra, mint sok ’lila művész’ számára. (...) Az irodalom számomra az Élet, minden örömeivel, bajával. Az irodalom számomra eszköz, mint a szegénylegénynek a karikás ostor, mint a kuruc vitéznek a kard. Az irodalom: fegyver!”

A fegyver persze sebeket ejt, vér jár a nyomában. Nem baj, inkább a – hősi – vér, mint a sunyi lapítás. Én azt szerettem megvalósítani az írásaimban, hogy az Élet olyan, amilyen: véres, szomorú... – de IGAZ.

Bármilyen tragikus is bármely írásom – ilyen az ÉLET –, egy biztos: igyekeztem felmutatni a maradék humánusot.

Ez minden író feladata.!”

Az idézet a sokak által jól ismert *Olasz csizma* című kötet megírása idejéből való. Anélkül, hogy felsorolnánk itt Horváth Lajos író összes érdemeit, műveit (ezt majd megteszi az irodalomtudomány), nézzük, milyen szerteágazó eszközkészlettel rendelkezett szerzőnk újabb könyve megírásakor, s még ha a gyilkos korral küzdött, a kórházi ágyon is írt és írt, mert tudta, az írás, mint annyi minden más – ha teljes odaadással végzi dolgát az ember – bizony: vére megy.

Már a műfaj megjelölés is beszédes: örkénynovellák – ami választott mestere, Örkény István iránti rajongásából fakad, Alexa Károly javaslata alapján. A pár soros bejegyzéstől a vendégszövegeken, verseken át az aforizmaig mindent fősorakoztatott írónk. Meggyőződésem, az írás akkor kész, ha olvassák. Nos, Horváth Lajost sokat és sokan olvassák, s így lesz e könyvével is, még ha a szakma nagyepikát várt is tőle. Írt azt is, meg színpadi deszkákra szánt egyfelvonás monodramát, s nem ritkán verset, megfricskázva a „józan költőket” – Ízes Mihály szavaival, aki már szintén nincs az élők sorában.

Most nézzük közelebbről is eszköztárát, a teljesség igénye nélkül! Itt áll a könyv elején – Örkény István és Bakonyi István „vendégszövege” mellett egy, Deák Ferenc-

cel kapcsolatos bejegyzés: „Anatómiai szempontból a középkori magyar hóhérok sokszor képzetebbek voltak az orvosoknál is. – írja Horváth Lajos. – Egy híres példa. A haza bölcsként oly gyakorta emlegetett Deák Ferencnek gyermekkorában meg-rándult a nyaka, s mivel egyetlen orvos sem volt fellelhető a környéken, a dunántúli hóhéért küldetett a családja, hogy az segítse ki a sérült ifjat. A hóhér mester meg-vizsgálta a gyermeket, majd szakszerűen visszaigazította a rakoncátlan csontokat, a csigolyaropogató műveletet bevégezvén pedig megsimogatta a fiú arcát, s a követ-kező szavakkal köszönt el tőle: »De nehogy még egyszer a kezem alá kerüljön, mert, akkor a nyakigazgatás kellemetlenebb lenne!«”(Deák Ferenc nyaka)

S olvasható többek közt Mándy Iván mottólánca (*Átizzadt ing az éjszaka*) mellett néhány horváthlajosi (talált) mottó is, íme: „1. *Lesz magyar újjászületés!* (Gerő Ernő) 2. *Felső határ a csillagos ég!* (Rákosi Mátyás) 3. *Lófasz a seggükbe!* (Hajnóczy Péter)”. Vagy egy, a játék kedvéért áttördelt Nagy László-vers: a *Ki viszi át a szerelmet* című, hogy a kezdő és a záró két-két sor partot, medret adjon az amúgy emblematisz költ-teménynek. De megidézi a két Imrét, Pénteket és Takácsot is... A 2.: „Takács Imre költő írt egy jó elbeszélést...

Olvastam egy jó elbeszélést.
Öreg matrózok menhelyéről.
Dráma és komikum lapult a sorok között.
Szeretnék egy ilyen menhelyen élni.
Megtelnék akarattal.
Szökést terveznék minden éjjel.
Tele lennék gondolatokkal, mint valaha.”

S ugyanakkor a recenzens is fölfedezte nevét Horváth Lajos egyik (*Te miben hiszel? c.*) írásában, de erről másutt és máskor; és még nem is beszéltünk Lázár Ervinnel elmélyült baráti kapcsolatáról; most már együtt adomázhatnak odaát.

Kevesen tudják vagy mégsem, hogy reneszánszát éli a képregény-irodalom, nos a könyv kiegészítő dokumentuma is egy ilyen alkotás, Horváth Lajos társszerzőjeként is említhető Hargitai-Kiss Balázs munkája, mint ahogy a könyvborító is. S talán a kötet címe sem véletlen, hanem tudatos választás. A kortárs irodalomban egyre több író, költő kapcsolódik valamilyen formában a rockzenéhez. Elég itt említenünk Fa-ludi Ádám és/vagy Fenyvesi Ottó nevét. Így ragaszkodott e zenei világhoz/életfor-mához Horváth Lajos is. Van könyvében egy aforizma csokor, s mint tudjuk, az aforizma is nagyon sokréttü lehet. Nem bonyolódna bele, csak Jaroslav Hasek mon-dását idézem a *Svejk*-ből: „Pofa be, hős katonáim!” Avagy gondoljunk közös bará-tunk, Bella Pista sakk-versére: „Szabadság, szerelem, / E2 kell nekem...” Kicsit ezekre hajaz rá írónk szóeleményén alapuló címadása, mint a korábbi *LonDONország*, a *Föl-fől dobott Kű* vagy éppen e kötetének címe is: „Gyalog megyünk, vagy Elvis Pres-ley?” (*Szóvirágok*) Mit mondjak: telitalálat!